

Naar een verbindend en herstellend schoolklimaat: Samen definitieve uitsluitingen verminderen in Antwerpen

Praktijkvoorbeeld 9 Auditorium

1 Tuchtverwijderde leerlingen in cijfers: bevindingen en evoluties tussen 2010 en 2015

Sinds 2005 worden de cijfers rond tucht verzameld in Antwerpen. Dit is gestart door een aantal directies die dit netoverstijgend bundelden. Op dit moment wordt dit in LOP-context opgevolgd. Wat volgt is een kort overzicht van de belangrijkste cijfers. Nog belangrijker zijn echter de bevindingen die na de cijfers volgen.

Enkele relevante cijfers/ tendensen: *(aanvullingen bij de presentatie)*

- Elk jaar kent Antwerpen een 600-tal tuchtverwijderde leerlingen
- Sinds kort meer verwijderingen bij 12 jarigen, maar het overwicht ligt nog altijd bij 15-16-jarigen
- Groep leerlingen van mediterrane afkomst (etniciteit o.b.v. namen) is sterk aanwezig in de tuchtcijfers (64%)
- Tuchtverwijderingen zijn sterk geconcentreerd in enkele richtingen. Vooral 2BVL en 1B zijn erg zorgwekkend.
- Er vinden bijna nooit verwijderingen plaats bij leerlingen zonder schoolachterstand.
- De helft van alle uitsluitingen gebeurt op einde van het schooljaar (juni)
- Na een tuchtverwijdering tijdens het schooljaar belanden veel leerlingen in een school buiten Antwerpen. We slagen er in Antwerpen niet in om iedereen aan boord te houden.
- Er zijn gemiddeld een 50-tal leerlingen waar we geen plaats voor vinden. Hier zijn heel wat 13-15-jarigen bij. Deze cijfers zijn stijgend in Antwerpen.
- In Antwerpen heeft ongeveer de helft van alle leerlingen al schoolachterstand bij aanvang van het secundair onderwijs.

2 Minder leerlingen definitief uitsluiten: utopie of realiseerbaar? door Dirk Lenaerts

Dirk Lenaerts stelt zichzelf voor: hij gaf 15 jaar les, was 15 jaar directie en voerde dit onderzoek uit i.k.v. een universitaire opleiding.

Hij onderzocht verschillende aspecten omtrent definitieve uitsluitingen. Dit onderzoek vertoont waarschijnlijk dezelfde resultaten als in andere grootsteden (= vermoeden)

Aanvullingen bij de presentatie:

Profiel van de definitief uitgesloten leerling

Dit werd onderzocht om te weten: "hoe herken je een leerling die het risico loopt om uitgesloten te worden". In Antwerpen is schoolse vertraging en dan vooral meer dan 1 jaar schoolse vertraging een erg goede indicator, veel sterker dan de rest van Vlaanderen.

Uitvoeren van tuchtprocedure:

Scholen doen dit doorgaans goed. Er worden wel ook adviserende gesprekken gevoerd, waarin aangegeven wordt dat een leerling best naar een andere school zou gaan. Deze worden niet opgenomen in de statistieken. Scholen die dit doen geven aan dat dit in het belang van de leerling gebeurt. "Andere scholen reageren hier op hun beurt op: deze scholen houden zich niet aan de regels."

Beïnvloedende factoren bij tuchtbeslissing

Als men het groepsbelang in rekening neemt, bekijkt men het belang van verschillende groepen (klas, school, ...)

Drie tuchttypes

- Type 1: Automatische piloot: berust vaak op regels/afspraken/procedures
 - o Voorbeelden: "vechten op de speelplaats dan vlieg je buiten", "bij een 4^e strafstudie, vlieg je buiten"
 - o Je hoort argumenten als: "Dit is niet goed voor het imago van de school, dit is niet goed voor het niveau in die klas"
 - o Wat zeggen de cijfers: 4% van de leerlingen wordt jaarlijks uitgesloten (gemiddeld 0,7 in Vlaanderen, in Antwerpen 1,5%)
- Type 2: Copiloot: = vrij klassiek systeem
 - o Hierbij is belang van leerling dominant, vaak worden heel wat context gebonden elementen meegenomen
 - o Hebben dus maar helft van aantal uitsluitingen dan vorig type (hier maar 2%)
- Type 3: Piloot:
 - o Kan in de 2 richtingen werken
 - o Zorgt voor nog minder uitsluitingen, slechts 1,5%

Invloed van tuchttype op aantal definitieve uitsluitingen:

Door te wisselen van tuchttype kan je het aantal uitsluitingen drastisch laten dalen.

Samenvatting

- Directies gaven aan dat herstelgericht handelen goed werkte, maar passen het zelf niet veel toe.
- Geen enkel van de onderzochte scholen had een kader/model om hun orde- en tuchtbeleid aan op te hangen.
- 3 suggesties voor de LOP's: gedeelde visie, afgestemde streefdatum voor de laatste definitieve uitsluiting, tuchtprocedure als norm (stop met goedbedoelde gesprekjes)

3 Samen Definitieve uitsluitingen verminderen in Antwerpen door Inge Wagemakers

(Aanvullingen bij de presentatie)

Het onderzoek hiervoor beschreven vormde een heel dankbare aanleiding om in Antwerpen een plan te ontwikkelen. Het was erg duidelijk dat de manier waarop je je beleid organiseert er echt toe doet. Je zag op het terrein ook behoorlijke verschillen tussen scholen met gelijkaardige populaties.

De resultaten werden op de LOP-tafel besproken en er werd bekeken wat we in het LOP eraan konden doen. Een eerste versie van het plan werd uitgewerkt, afgetoetst bij alle mogelijke partners. We namen een volledig jaar om tot een plan met een grote gedragenheid te komen. Begin

september 2016 is dit goedgekeurd op een AV. Eind september organiseerden we een studiedag om het plan te lanceren met alle partners die ermee aan de slag moeten gaan.

Als problemen werden o.a. geformuleerd:

- het aantal carrousel-leerlingen: iedereen ervaart dat dit niet werkt, maar we krijgen er onvoldoende vat op
- de slaagkansen van leerlingen worden ernstiger gehypothekeerd naarmate het schooljaar vordert bij uitsluitingen.

Het plan bevat 5 preventieve en 5 curatieve elementen. Rond het tweede luik bestonden al wel afspraken, eerste vijf punten waren wel nieuw.

- 1) Afstemming orde- en tuchtmodel volgens het vierladenmodel: dit geeft houvast aan scholen, maar voldoende vrijheid om echt een eigen beleid vorm te geven en een eigen weg te kiezen.
- 2) Herstelgericht werken: promoten dat er meer ingezet wordt op relaties tussen leerling en klasgroep/school
- 3) Dialoog: Inzetten op sterke dialoog met leerlingen, ouders, waarmee je problemen voorkomt of snel kan optreden als ze zich stellen.
- 4) Versterken van scholen: opstart van een lerend netwerk rond: hoe kan je dit implementeren, wat is er nodig om hiertoe te komen? (Dit vormde ook een klankbord voor het plan zelf)
- 5) Tuchtprocedures: Correct volgen van de procedure, hier rekenen we heel erg op de CODI's
- 6) Slaagkansen waarborgen: afspraak dat men geen leerlingen uitsluit na de paasvakantie, met het engagement dat alle info meegegeven wordt aan de nieuwe school en dat nieuwe school de info ook gebruikt.
- 7) Begeleiding van de leerling: de opstart duurde vaak te lang, dit kwam pas na hele tijd bij het LOP of bij het centraal meldpunt terecht. We willen nu dat het veel sneller gaat. Nu geldt de afspraak: als er na 10 dagen geen school gevonden is, contacteert men het LOP en het centrale meldpunt.
- 8) Bemiddeling: Zeker bij weigering o.b.v draagkracht; situaties eventueel eerst laten oplossen via de codi's, daarna via de bemiddelingscel.
- 9) Kans op een plek in een nieuwe school: als het voorkomt dat er nergens plaats is, worden toch alle scholen betrokken om een oplossing te vinden.
- 10) Warme overdracht: is gelinkt aan overdracht van gegevens

Deze actiepunten zijn vaak nogal algemeen geformuleerd, maar worden ingevuld met concrete acties.

Met het gemeenschappelijk LOP-budget werd een project goedgekeurd waarmee we ondersteuning op maat bieden voor scholen rond hun orde- en tuchtbeleid: workshop op maat + contactmoment met iemand van de stad (vraagverhelderingsgesprek). Tot hiertoe hebben 15 scholen een aanvraag ingediend. Dit toont aan dat heel wat scholen interesse hebben. Alle informatie is ook op de website terug te vinden.

Vragen uit de zaal:

Vraag/opmerking: ik verbaas me over de cijfers m.b.t. de etniciteit van leerlingen die uitgesloten worden. Ik denk dat het belangrijk is om ouders te betrekken. Deze kinderen zitten vaak in een identiteitscrisis, bevinden zich tussen twee culturen. Scholen moeten meer inzetten op een open communicatiehouding. Je ziet vaak dat communicatie te laat opgestart wordt en dat het vaak negatief geladen is. Het zou een goed idee zijn om organisaties van/rond etnisch-culturele minderheden te betrekken om beleid hierrond uit te werken.

Antwoorden van de sprekers:

- Ik ben niet te vinden voor specifieke acties voor aparte groepen leerlingen.
- Scholen die inzetten op ouderparticipatie ervaren hier veel winst rond. Tot voor paar jaar was de ouderraad in mijn school helemaal weg. Nadat we beleidsmatig kozen om hierop in te zetten kennen we veel positieve gevolgen: een leerlingenraad in de middenschool en bovenbouw en een ouderraad met 10 leden.
- We zien vaak dat het inzetten op verbindende communicatie tot succes leidt.